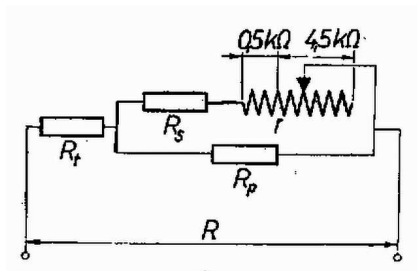

Az r változtatható ellenállás legkisebb értéke $r_{\min} = 0,5 \text{ k}\Omega$, legnagyobb pedig $r_{\max} = 5 \text{ k}\Omega$. Ebből kell képezni állandó értékű ellenállások hozzákapcsolásával olyan R eredő ellenállású rendszert, melyre nézve $R_{\min} = 5 \text{ k}\Omega$, $R_{\max} = 8 \text{ k}\Omega$.

A feladat kettős: az $r_{\min}$ és $r_{\max}$ közti $4,5 \text{ k}\Omega$ -os intervallumot $R_{\max} - R_{\min} = 3 \text{ k}\Omega$ -ra kell szűkíteni, valamint a maximális ellenállást 5 -ről $8 \text{ k}\Omega$ -ra kell növelni. Az előbbit úgy oldhatjuk meg, hogy r -rel párhuzamosan kötünk egy R_p ellenállást, az utóbbit meg úgy, hogy vagy r -rel, vagy az r és R_p által alkotott rendszerrel, vagy pedig mind a kettővel sorba kötünk R_s , R_t ill. R_s és R_t állandó nagyságú ellenállásokat. A legáltalánosabb eset az utóbbi, akkor R_p , R_s és R_t értékeit keressük az ellenállás összegezés (kapcsolás) törvényei alapján. A következő összefüggéseket kapjuk:

$$R_{\min} = \frac{(r_{\min} + R_s) \cdot R_p}{r_{\min} + R_s + R_p} + R_t, \quad R_{\max} = \frac{(r_{\max} + R_s) \cdot R_p}{r_{\max} + R_s + R_p} + R_t.$$

Ennek a két egyenletnek a három ismeretlenre nézve végtelen sok megoldása adódna. Ezek közül csak azt a két már fenn említett – alapesetet érdemes tárgyalni, ahol a változtatás két ellenállás felhasználásával elvégezhető. Ekkor vagy R_t vagy R_s értéke 0 .

A szám adatok behelyettesítésével: az $R_t = 0$ esetben

$$5 = (0,5 + R_s) \cdot R_p / 0,5 + R_s + R_p, \quad 8 = (5 + R_s) \cdot R_p / 5 + R_s + R_p.$$

A két egyenletből $R_s = 5,32 \text{ k}\Omega$, $R_p = 35,64 \text{ k}\Omega$, $R_s = 0$ esetén $5 = 0,5 \cdot R_p / 0,5 + R_p + R_t$, $8 = 5 \cdot R_p / 5 + R_p + R_t$, ahonnan $R_t = 4,52 \text{ k}\Omega$, $R_p = 11,437 \text{ k}\Omega$.

Marton Dénes (Bp., Kölcsey F. gimn. IV. o. t.)

Megjegyzés: Sok tanuló tévesen abból indult ki, hogy az ellenállás egy $0,5 \text{ k}\Omega$ -os állandó és egy 0 -tól $4,5 \text{ k}\Omega$ -ig változtatható ellenállásból áll. Az ilyen megoldások nem tekinthetők teljes értékűeknek, mert a változtatható ellenállás nagysága a példától eltérően 0 és $0,5 \text{ k}\Omega$ közt is változhat, és akkor a kapcsolás a példától eltérő lehet.